

Johan Vassbø / Paul Tengesdal

Vikeså sentrum i Bjerkreim kommune

Hus, handel og handverk gjennom 120 år

Vikesågata – det gamle handelssenteret

Vegen over Trollshaugene, nå kallet Vikesågata. I bakgrunnen t.v., på sørsida av Svelavatnet, skimter vi husa til bnr. 1 på Svela store. Dette gardstunet lå på Langægro fra 1875 til 1924. Det kvitmålte huset her på Trollshaugene hørte til bnr. 3 som ble etablert i 1874. Det umalte huset i forgrunnen lå på husmannsplassen på Trollshaugene som ble etablert i 1864. Jordbruket var ikke det viktigste for disse to familiene som bodde til riksvegen her. På gardsbruket var det landhandel med bakeri og smie. På husmannsplassen var det skredderverksted. Husmannsplassen ble nedlagt og husa revet i 1928. Husa på gardsbruket ble revet i 1980. De siste tiåra het huset Karstenhuset på folkemunne, etter siste eier Karsten Gjedrem. Nå ligg sjukeheimen her. Foto: Arnfinn Peter Flak 1896.

Vikeså lå sentralt i Bjerkreim. Bygdevegen fra Øvrabygda gikk gjennom det gamle klyngetunet på garden og møtte hovedvegen fra Stavanger over Gjesdal nederst i Tollshaugbakkene. Bygde- og kommunesenteret Vikeså voks gradvis fram der disse to vegene gikk sammen i en veg videre mot Bjerkreim-garden og Helleland.

Trollshaugene er fra gammelt av navnet på det kuperete området mellom Svela-myra (Nesjane) og Storåa (Vikeså-åa). Området ligg både på Svela- og Vikesågrunn. Gardsnavnet Vikeså er tolket som garden som lå i *vika*, under *åsen*. Det vil si i vika ved Svelavatnet og under Storaffjellet.

Hva Trollshaugene kommer av vet vi ikke, annet enn at det må ha hatt noe med trollskap å gjøre. Og Vikesågata-navnet er navnsatt i nyere tid i 2005, godkjent i 2009.

Det har vært mange landhandlere på Vikeså. Den første var Ådne Søyland. Han bygde det huset (i 1874) som Karsten Gjedrem senere åtte på Trollshaugene, Han laget til krambu i kjelleren og dreiv handel. Etter

han overtok sonen lille Ådne Ådneson, Så var det etter tur; Knut Hetland fra Helleland, Ommund Grøtteland, Nikolai Torgerson Vikesdal og omkring 1902 Ivar Fanuelsen Maudal.

Kornelius Gravdal bygde ett hus rett opp av det daværende ysteriet (bygd 1907) og kalla eiendommen for Solheim. Nå overtok Kornelius Gravdal og Ingebrigt Vaule handelen etter Ivar Fanuelsen Maudal, og all handel ble flyttet til Solheim. Etter en tid løyste Maurits Malmin inn forretningen, og da han hadde handlet en tid, ble forretningsvirksomheten leid bort til Maurits Vikeså.

Gardshuset på Trollshaugene

Slik så huset ut i 1950-åra. Det var landhandel i kjelleretasjen, og bakeri i eget hus (bakhus). Foto: Kåre Merkesdal /Norges Bebyggelse.

Ysteriet på Vikeså ble bygd i 1907. Dette måtte ligge sentralt og en måtte ha drivkraft. Da var det bare et sted det kunne plasseres, rett ned for vegkrysset og med en veite /dam som tok inn vatn fra Skjævelandselva til drivkraft.

Ysteriet hadde ikke mer enn 40 leverandører det første året. Da var det bare smørproduksjon her. Siden vart smørproduksjonen utvidet til også å omfatte ost, med heilfeit gaudaost somspesialitet. Ysteriet brukte torv til oppvarming av kjeler og gryter til de fikk eget kraftverk i 1918. Torvet ble skåret på Storafjellet, og sendt ned med løpestreng ned på «Mollflæde» ovenfor Hompen.

I 1943 brann trebygningen; lageret og garasjen oppå ostelageret. Den lange bygningen ble ikke bygd opp igjen etter brannen. Selve ysteriet ble utvidet og modernisert høsten 1947. Og da bygde de på en andre etasje og loftetasje. Ysteriet var i hovedetasjen. Andre etasje hadde styrerbolig. I tredje etasje var det to hybler og et kjøkken. Etter ombyggingen var det nå fire hybler og ett husvære. Da det nye Bjerkreim Meieri var ferdig i 1952, ble nye ombygninger foretatt til et meieri-internat.

Vikeså Automobilselskap Johan Vasbø stifta dette selskapet i 1916, og hadde første bilruta mellom Vikeså og jernbanestasjonen på Klugland. Der ble det hentet kull til Vikeså Ysteri og avlevert meieriprodukter. Siden dreiv han også rutetrafikk på strekningen Bjerkreim-Stavanger og Bjerkreim-Egersund. Og i 1953 gikk Johan sammen med Erling Slettebø og Johan Berland, de to andre i Bjerkreim som dreiv med gods- og person-transport. Selskapet skifta da navnet til Bjerkreim Automobilselskap. De hadde kontor og garasjer både på Vikeså og Bjerkreim. Selskapet skiftet siden navn til Bjerkreim Bilselskap.

Handelshuset Solheim, det store huset til venstre i 1923. Ysteriet bygget 1907, helt til høyre, og lagerbygningen imellom som var ostelager underst, og øverst lager og garasje som senere Vikeså Forbrukslag leide.

Handelshuset Solheim. Handelsplassen Solheim var ideelt plassert. Her var det de samlet seg alle som kjørte melk til ysteriet. Før den tid hadde de kjørelag til byen med smør, en gang hver uke i sommerhalvåret, og da ble det å handle i samme slengen.

Det var ikke tilfeldig at denne andre krambua på Vikeså kom nettopp her på denne tomte i 1908. Det nye Vikeså ysteri lå nemlig på nedsida av vegen, og bøndene som kjøre melk til ysteriet, fikk kort veg til krambua. Den gamle krambua på Trollshaugene lå lenger borte i vegen.

Solheim 1925. Utsnitt av foto: Anders Beer Wilse.

Gamleheimen i Bjerkreim. Det ble samlet inn penger i USA blant utflytta bjerkreimsbuer for å reise dette bygget, og i 1930 ble dette bygget reist ved hjelp av denne kapitalen. Det var og grisehus, hønselag og utedo på den om lag 2 mål store tomte. Bygget stod i 51 år, og ble erstattet av dagens sykeheim.

Bjerkreim Bygdemølle ble først satt opp på Vikeså rett over Bubekken. Men den brann i 1943, og ny ble satt opp samme året lenger oppe i bakken, ved det som siden ble kalt «Møllesvingen».

Utover i 1960-årene minket det, år etter år med korndyrking i bygda. Og fra 1.1.1974 ble møllebygningen utleiet til Comfort-Ventilation, en ny bedrift, som hadde kommet til bygda. Mølla hadde da stått helt i ro, og sist årene gått med underskudd.

Det store tre-etasjes bygget midt på bildet er Bjerkreim Gamleheim. Til høyre ser vi gardshusa på Trollshaugene, og rett framfor gamleheimen ser vi kommunehuset. Over veien fra dette ser vi Alanderhuset. Lenger bak ser vi Mølla bygd i 1943. Helt til høyre har vi «Bakersvingen» med kombinert bakeri og bolig, bygd 1950. Og helt nederst på bildet ser vi drivhus for tomatplanter. Foto Widerø Flyveselskap 1954.

Det første kommunehuset på Vikeså. Dette var et tidligere skolehus som hadde stått på Bjerkreim og flyttet hertil på Trollshaugene.

Dette hadde seg slik: Fra 1838 og utetter var det strid om plassering av fast skole. Lova forlangte at det skulle være fast skole i hvert prestegjeld i stedet for omgangsskole. Og en vart nøyd å ha fast skole både i Helleland og i Bjerkreim. I 1853 ble det satt i gang fast skole på Bjerkreim i leide lokaler. Men året etter kjøpte kommunen et hus som stod på Birkemo, og flyttet det til Bjerkreimsgarden ved kirken.

Dette skolehuset var i bruk inntil de bygget ny skole på Bjerkreim i 1899. Da ble denne gamle skolen nedrevet og flyttet til Trollshaugene som kommunehus.

Bakeriet ved Bakersvingen. Her forsynte Karl og Malena kunder med bakverk; både brød, kaker, wienerbrød og andre bakverk.

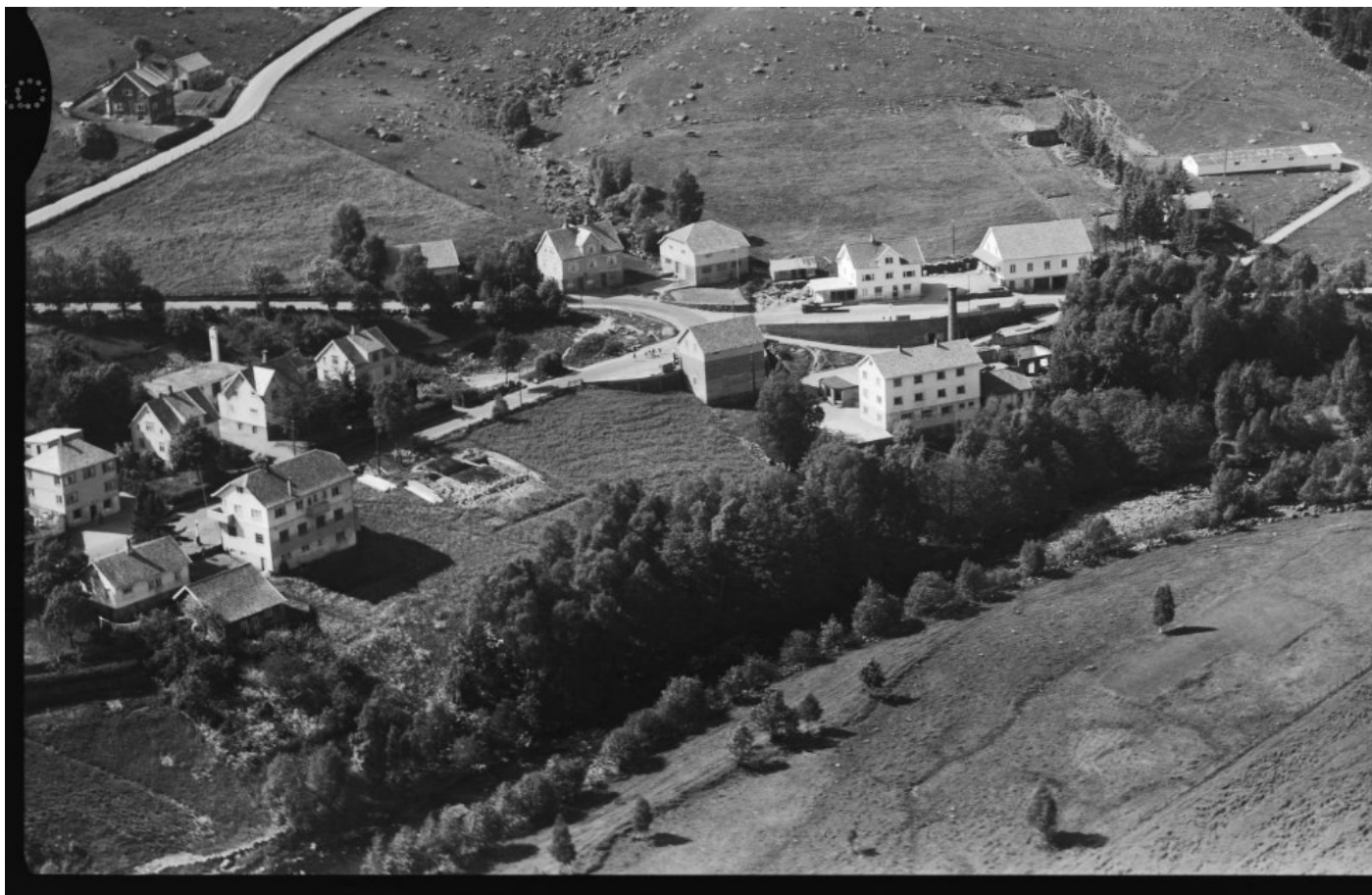
Tomatdrivhus ved utløpet av Storåa i Svelavatnet. Torleiv Gåsland tok først til med tomatproduksjon her på Vikeså, og bygde stort veksthus. Men dette lønnet seg ikke. Etter to år gav Torleiv opp dette tiltaket. Drivhuset ble solgt til en jærbu og erstattet av et saghus og lager til trelastforretning. Siden har det skjedd flere utvidelser, og utleie til andre formål. Nå står bygget delvis tomt. Her har Bjerkreim Bygdemuseum sin gjenstandssamling.

Landhandel i Krossen. I 1932 åpna Sven J. Skjæveland landhandel i underetasjen i heimehuset sitt her i Krossen, og nyttet handelsbrevet til Gunda Vikeså. De hadde og bensinstasjon her i Krossen.

I 1934 var sone Jonas gammel nok til å gå handelskole, dermed fikk familien handelsbrev. Jonas og foreldra dreiv butikken i lag fra 1935. Landhandelen ble flyttet til nybygg på nedsiden av vegen i 1940.

De hadde og telefonsentralen og rikstelefonen på Vikeså fra 1926 til 1942.

Norsk Saueklavefabrikk Dette firmaet dreiv Mandius Skjæveland fra 1927 til han flyttet til Karmøy i 1955. Han hadde verkstedet i underetasjen i boligen inntil 1947 da han bygde nytt verksted på bagsiden av huset.

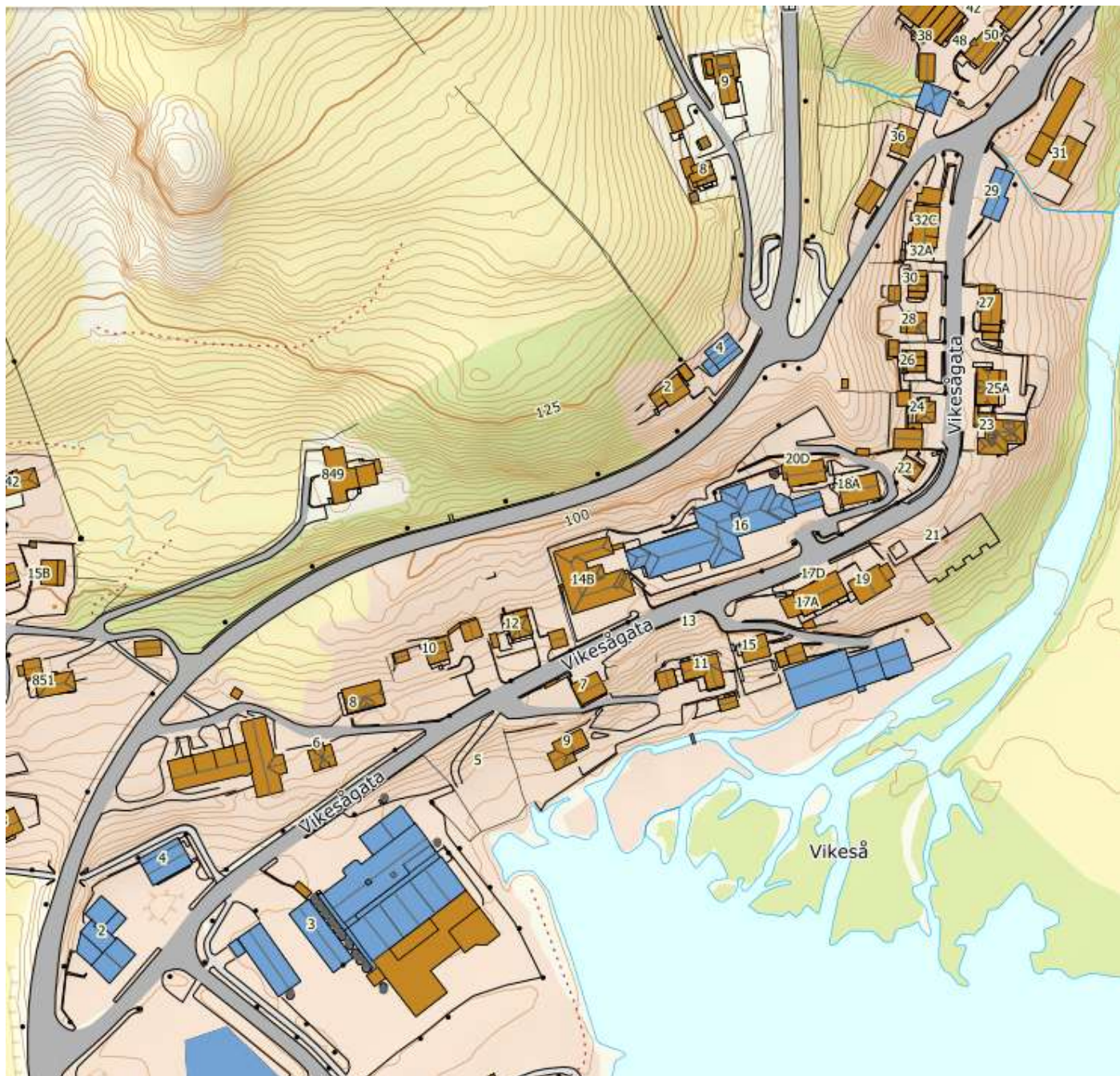
Det store to-etages bygget til venstre er Vikesågata 25A Haugen, garasjebygget til Bjerkreim Bilselskap. Vi ser at byggegrunnen til Vikesågata 27 Nygård, som Knut Vassbø satte opp i 1955. I bakgrunnen midt i bilde ser vi Vikesågata 36 Krossen og rett over vegen Vikesågata 29 Krossen. Ved siden av Vikesågata 31 Vikeså Ysteriselskap. Og rett bak dette bygget Vikesågata 38 Solheim, med bolig, forretning i underetasjen og lagerbygg. Foto Widerø Flyveselskap 1954.

Bjerkreim Meieri ble bygget i 1952. I 1973 ble Byrkjedal Ysteri slått sammen med Bjerkreim Meieri og i 1976 ble Egersund Meieri også slått sammen med Bjerkreim Meieri. Rogalandsmeieriet kjøpte Bjerkreim Meieri i 1984. Det siste nybygget stod ferdig i 1991, men nedlagt i 2012, og all produksjon flyttet til Nærbø.

Bilverksted Einar Homse bygde kombinert bustad øverst og bilverksted under i 1950. Siden kom det bensinstasjon med vaskehall nærmere krysset E39 /Vikesågata.

Svelamyra, også kalt Nesjane, ei stor nesten udyrka slette, slik den var på 1930-tallet.

18A= Gardshuset på Trollhaugene
 31= Vikeså Ysteri
 25A= Vikeså Automobilselskap
 50=Handelshuset Solheim
 16=Gamleheimen i Bjerkreim
 4øst=Bjerkreim Bygdemølle
 16=Kommunehuset på Vikeså

21=Bakeriet i Bakersvingen
 Ved elva=Tomatdrivhus
 36=Landhandler i Krossen
 28=Norsk Saueklavefabrikk
 3=Bjerkreim Meieri
 4vest=Bilverksted
 6=Nåværende gardsbruk

Nesjane – det nye handelssenteret

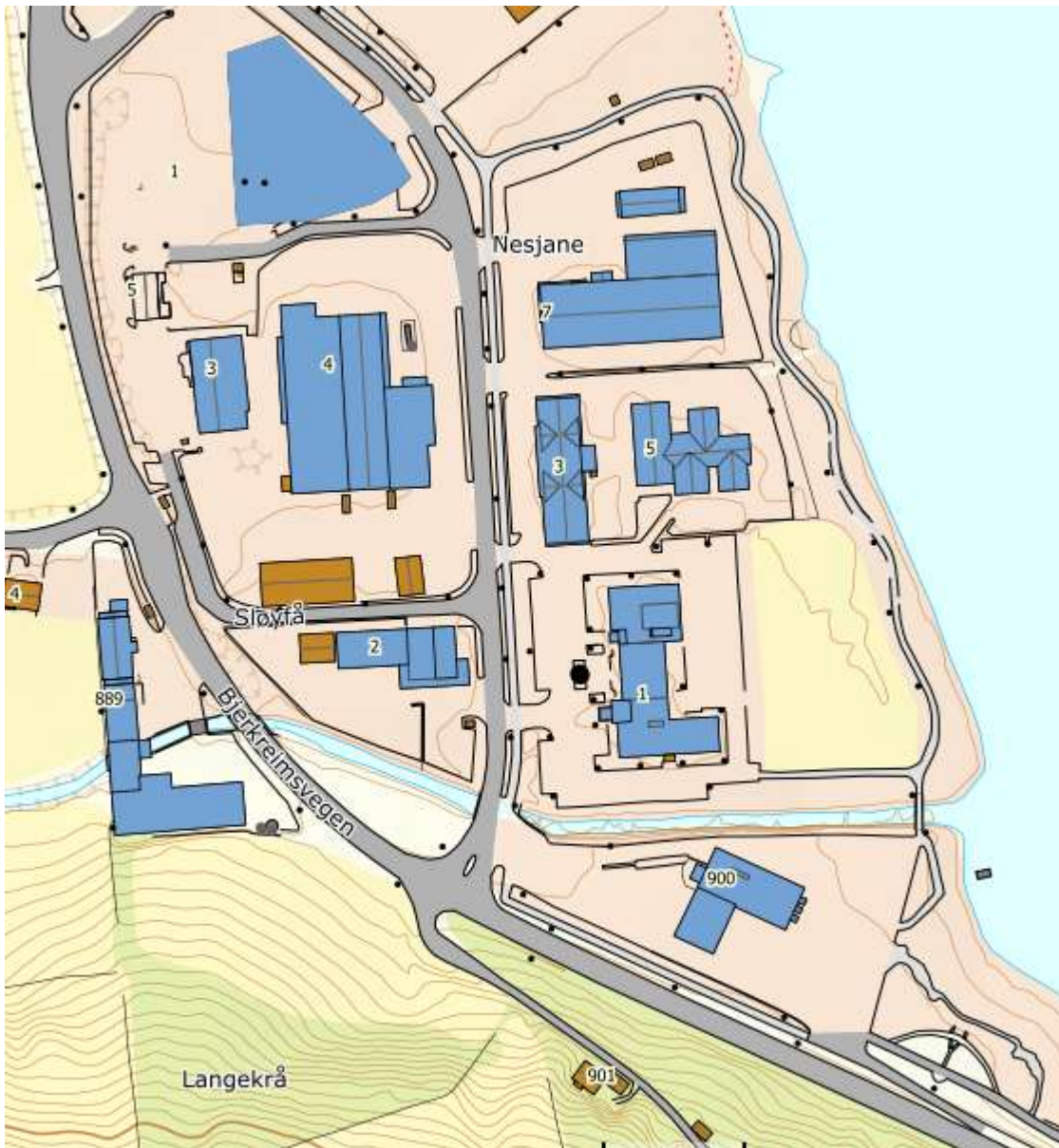
De første utbyggingene på Nesjane

Øverste bilde: Det nye lagerbygget til Vikeså Forbrukslag var det første bygget som ble reist på Svelamyra. Bygget stod ferdig i 1961. Foto: Tønnes Ivesdal 1963.

Midtre bilde: I 1969 stod det nye butikklokalet inntil lagerbygget ferdig, og det var satt opp bensinstasjon framfor bygget. Hit til Svelamyra flyttet da Vikeså Forbrukslag med hele sin virksomhet.

Nederste bilde: I front på bilde ser vi Vikeså Forbrukslag i 2018 like før gravemaskinen satte i gang rivning av gamlebygget. Nå er dette blitt parkeringsplass. I bakre kant ser vi bygget til Bjerkreim Trelastforretning og til høyre Marthonbygget med Duplobygget fremfor. Foto: Paul Tengesdal.

Kart over Nesjane

1nord=Coop Vikeså
2=Felleskjøpet
3vest=Uninor
4=Duplobygget
1sør=Kommunehuset

3øst=Marthonbygget
5=Misjonshuset
7=Bjerkreim Trelast
889=Vikeså Trevarefabrikk
900= Vikeså Veiservice

Utbygging av Nesjane

Nesjane er eit område nede ved Svelavatnet. Fram til slutten av 1940 åra var dette som eit sump område frå der Storåa frå Skjæveland og frå Røysland – Storsheia renn ut i Svelavatnet. Og ut til litt forbi der Svelabekken renn ut i Svelavatnet. Ein del av området var dyrka mark og kunne nyttast til produksjon av gras og grønnsaker. Men ein stor del av området var berre sump som var tørrlagt ved låg vann stand og over fløymd dersom det var litt høg vann stand. Utanfor det turre landet hadde grunneigarane på Storasvela kvar sine notakast etter fisk.

Vikesågata 3 Neset Bjerkreim Meieri

Bjerkreim Meieri Rett etter andre verdskrigen kjøpte Bjerkreim Meieri ei tomt til nytt meieri for heile Bjerkreim attmed osen frå Storå. Bøndene i området fylte ut tomte som låg heilt i vasskanten med stein frå ei mengd med steingardar som gjekk langs vegen ut til Svela. Og i slutten av 40-åra gjekk dei i gang med å byggja nytt meieri. Dette var ferdig i 1952, og den 31. oktober var det offisiell opning av meieriet.

Nytt Bjerkreim Meieri i 1952.

Etter andre verdskrig ble det altså vedtatt å bygge et felles meieri i Bjerkreim. Fra før var det 2 ysterier i Bjerkreim pluss et privat ostemeieri i Austrumdal. Det var et ysteri på Trollshaugane og et ysteri på

Fjermedal. Disse ble slått sammen og det ble bestemt å bygge et felles meieri på Stora-Svela. Området var myrlendt og vasstrukket.

Det ble fylt opp med stein fra steingjerder på Svela langs veier og mellom eiendommer. Meieriet ble ferdig i 1952 og var i bruk til 2015. Meieriet tok mot melk fra hele Bjerkreim. Det ble produsert gaudaost og brunost og smør de første årene. Senere ble produksjonen lagt om etter behov. Meieriet ble påbygget og det ble produsert mozarella og cheddarost i de nye produksjonslokalene.

Da meieriet var nytt vart det stasjon for å stime poteter til dyrefor. Bøndene kom med poteter som ble stimet ved å stikke inn et stimrør fra den store dampkjelen inni i traktorlasset. Bøndene hentet de stimedede potetene og la dem i silo hjemme på gården. Der ble de senere brukt til dyrefor.

Rogalandsmeieriet A/L kjøpte meieriet i 1984, og i 2015 ble meieriet nedlagt, og produksjonen overført til det store meieriet i Kviamarka på Jæren. Meieribygningen ble solgt til firmaet Dykesten i Stavanger som har kontor i bygningene. Noe av bygningene blir brukt til lager for veteranbiler, ellers står bygningene tomme.

Vikesågata slik den var i 1970-åra. Foto: Per Espedal.

Bjerkreimsvegen 889

Bjerkreim Trevarefabrikk. Om lag 1957 sette brørne Ragnvald og Torleif Bjordal opp lokale for produksjon av dører og vinduer på vestre sida av dåverande riksveg 440, attmed Svelabekken. På garden til Magnus Høyland var det eit felt nede ved riksvegen som var for blaut til jordbruk, men av og til var det mogeleg å sparka fotball der. Då dei hadde støypt golvet i fabrikk og sett opp murane var det flaum og då stod vatnet meir enn 20 centimeter over golvet. Dei bygde ferdig fabrikk og bygde 2 leiligheter over sjølve fabrikklokalet. Her dreiv dei saman Bjerkreim Trevarefabrikk til Torleif døde i 1967. Etter den tid dreiv Ragnvald fabrikk aleine til han selde til Stueland Trevare AS i 1982. Stueland trevare heldt fram med same produksjonen til sommaren 1990. Då selde dei fabrikk til tri bjerkreimsbuar, Klaus Vikeså, Harvid Ivesdal og Alf Skjæveland. Dei har utvida fabrikk og bygd nye tenlege lokale på andre sida av Svelabekken. Dei har nå overdrege fabrikk til neste generasjon.

Fabrikkbygningen i 2024.

Vikesågata 1 Coop Vikeså

I 1951 kjøpte Vikeså forbrukslag ei tomt til framtidig forretning med lager for kraftfor og gjødsel for landbruk. Denne tomten ligg inntil der den gamle riksvegen svinga opp mot meieriet. Tomten var på 3 mål. I 1959 – 1960 vart den nye E18 bygd ned Vikesåbakkane og ut over Svelamyra, forbi Svelabekken. Denne vegen vart bygd litt lenger vest enn gamlevegen i botnen av bakkane, men kryssa over gamlevegen lenger ute mot Svelabekken slik at brua over Svelabekken kom lenger aust enn den gamle brua. Forbruken fekk kjøpa grunnen der gamlevegen låg. Dei kjøpte og meir grunn av Anders Svella. Noko av denne grunnen låg ute i Svelavatnet.

Dei fylte opp ein del av tomten og sett opp bensinstasjon og eit lokale som skulle brukast som kafé. I 1961 bygde Forbruken eit stort lager for gjødsel og kraftfor der. Kolonialbutikken var framleis i den gamle butikken på Solheim. I 1969 vart så sjølv butikkløkalet bygd, og forretninga flytta ned på Myra med heile drifta. I 2018 vart så butikk og lager sanert, og nytt forretningsbygg var oppført på same tomten. Elektrikar Brynjulf Eikeland kjøpte i 1964 ei tomt attmed Forbruken der han sette opp forretningsbygg i 1. etasje og privatbustad i andre høgda. Han bygde om lag rett oppå den gamle riksveg 440.

Vikesågata 2 Cirkel K

Bilverksted På denne tida bygde Einar Homse, som kom frå Ålgård, verkstad på andre sida av vegen i forhold til meieriet. Nokre år seinare bygde han seg bolighus oppe på verkstaden.

Nesjane 3 Uninor

Verkstad og smie. I 1964 kjøpte smed Ola K Skjæveland tomten sør for Brynjulf Eikeland sitt bygg. Han sette der opp verkstad og smie, med planar om leilighet over. Han flytta verksemda si hit i 1970.

Etter at Ola døydde i 1974 vart lokala utleigde til «Industri og Sveiseservice» og Vikeså Plantesenter. Etter at Industri og Sveiseservice hadde slutte flytta Comfort Ventilasjon ein del av verksemda hit. Dei starta opp i den gamle bygdemølla oppe i Storsheibakkane, men den vart fort alt for liten. Etter at dei hadde bygd ny fabrikk på Birkemo og flytta verksemda dit vart den delen av lokalet som ikkje Vikeså plantesenter brukte utleigde til Traktorservice Vikeså A/S. Dei dreiv verksemda si der til 1996. Då flytta dei inn i eigne lokaler rett attmed Svelabekken. Der er Felleskjøpet no, og heiter Bondekompaniet.

I 1998 opna daglegvarekjeda Rimi butikk i dei lokala som Ola Skjæveland bygde. Dei dreiv der berre i om lag eit år. Då kjøpte Vikeså forbrukslag eigendommen. Dei leiger nå ut lokala til Uninor.

Uninor-bygget med Pannes Thai Mat framfor bygget.

Nesjane 4 Duplobygget

Nytt industribygg for produksjon av dører. I 1969 kjøpte eigaren av Bjerkreim trevarefabrikk, Ragnvald Bjordal, ei 13 mål stor tomt på Nesjane. Der fylte han opp byggeplass heilt ut til kanten av Svelavatnet og sette opp eit stort industribygg. Det var meininga å flytta produksjonen over i dei nye lokala. Det bygget han sette opp er 60 meter langt og 34 meter breitt. Han hadde planar om at det kunne utvidast med ein hall på 20 meter til på austsida av bygget, og så skulle alt forlengast med eit tilsvarande bygg med full breidde 60 meter mot Svelabekken.

Men i 1975 selde han dette bygget til Ege Dører A/S. Dei dreiv produksjon av dører og garasjeportar for Block Watne AS. Men så skulle plutseleg Block Watne ikkje ha fleire dører eller garasjeportar herifrå, og lokala vart lagde ut for sal i 1978.

Nesjane 1 Kommunehuset

På denne tida var det eit stort behov for tomter til industri, handel, barnehage, bedehus, kommunehus, bank og anna service på Vikeså. Bjerkreim kommune kjøpte då heile Nesjane utanfor eigedomane til Ege Dører og Vikeså Forbruk. Kommunen delte eigdommen opp i tomter for vidaresal og tok til å fylla ut i Svelavatnet. I 1977 vart kommunehuset og banken ferdigbygde og tekne i bruk

Grunnboringar viste at det var solid grunn å byggja på dersom ein fylte opp området. Firma Ola Ramsland fylte opp ein veg tvers over området frå Svelabekken til Meieriet.

Kommunehuset med kulturskulen ved sida til venstre.

Nesjane 4 Duplobygget

Bjerkreim Bilselskap som hadde garasje og verkstad oppe i nåverande Vikesågata hadde absolutt behov for ein ny plass å vera. Dei fekk kjøpa ei tomt ute i Svelavatnet. Så ville Bjerkreim Trelast og kjøpa tomt på Nesjane, men der var ikkje meir ledig sidan Vikeså Bedehus ønskte tomt til nytt bedehus og barnehage. Bjerkreim kommune engasjerte firma Ola Ramsland til å fylla ut tomta for bedehuset og barnehagen. Bjerkreim Bilselskap hadde bilar sjølv til å kjøre fyllmasse, men ikkje noko å lessa med, eller jevne ut på tippet i Svelavatnet. Dei leigde lasting og jevning på tippet av Ola Ramsland. Fyllmassen vart teken i skjæringen på Svelaodden, der den nye E39 skulle gå. Her kørte Ramsland sine bilar og Bilselskapet sine bilar fyllmasse til ein stor del av tomtene på Nesjane, heilt til Vegvesenet sa at nå fekk dei ikkje ta meir masse på Odden. Vegvesenet trong massen sjølv til den nye vegen. Ramsland hadde fyllmasse frå egne grustak på Svela, og dei fylte opp tomta til bedehuset, seinare Vikeså Misjonshus. Bjerkreim Bilselskap fekk tak i meir fyllmasse på Vikesdal, hos ein bonde som skulle planera ut ein haug som låg på eigendomen. Men tomta var ennå ikkje ferdig utfylt.

Bjerkreim Bilselskap hadde ordna med teikningar til nybygg. Dei hadde allereie betalt depositum for støyping av spennbetongdragarane til nybygget då «Egebygget» kom for sal.

Eigarane av Bjerkreim Bilselskap såg fort at denne eigendomen kunne dei bruka til garasje, verkstad og rutebilstasjon. Dei sa seg interreserte, men det var ikkje interessant meinte kommunen som skulle ha ansvaret for salget av Egebygget. Dei hadde mange andre gode kjøparar på hand. Men etter kvart fall den eine kjøparen etter den andre vekk, og til slutt vart Bjerkreim Bilselskap tilbydd å kjøpa Egebygget med tomt. Eit krav var at den tomta dei hadde fylt ut i Svelavatnet skulle gå inn i handelen, eit anna krav var at kommunen fekk kjøpa att 2,5 mål av eigendomen attmed Svelabekken. Den tomta som gjekk ut i Svelavatnet kjøpte Bjerkreim trelast. Dei måtte fylla ferdig tomta, og så bygde dei kontor og lager der.

Den delen av eigendomen som ligg mellom bygget og vegen over Nesjane var endå ikkje fylt opp, og ved normal vannstand gjekk Svelavatnet heilt inn til kanten av bygget. I nordenden av bygget var det ein stor silo som var brukt til spøner frå produksjonen av dørene. Desse spønene vart brukte til å varma opp huset med i ein stor sponfyr. Siloen vart slegen ned og brukt som fyllmasse utanfor bygget. Sponfyren vart teken ut og seld til ein dørfabrikk på Moi.

For at bilselskapet kunne bruka bygget til det dei hadde bruk for måtte det ein ganske omfattande ombygging til. Den høge hallen med store dører i kvar ende var grei. Her var det traverskran som gjekk langs heile bygget. I den andre hallen vart det sett inn tre store rulleportar og bygd smøregrav. Det vart og innreidd kontor og spiserom og delelager over kontora. I nordre enden av hallen vart det delt av rom til vaskehall. Her vart det og sett inn rulleport i nordveggen. Det vart grave ut grop for slamkumme og støypt nytt golv i vaskehallen med slamkumme i midten. Det vart montert vaskemaskin for store kjøretøy, og det vart montert underspylingsanlegg. For å få nok vatn til dette anlegget vart det sett inn ein gamal fløytetank på to kubikk oppe på loftet over der fyrkjelen hadde stått. Denne var tilkopla ei stor pumpe som sende vatn ned til underspylingsanlegget. Avløpet frå vaskehallen gjekk gjennom ein stor «bensinavskillar» som ligg rett utanfor huset på nordsida.

Det vart lagt ned to dieseltankar på 9 kubikkmeter kvar, og montert tilhøyrande dieselpumpe for eige bruk. Etter kvart vart heile området rundt bygget fylt opp og planert. Seinare vart det meste av området også asfaltert.

Det viste seg at Bilselskapet ikkje trong heile bygget sjølv. Den høge hallen vart delt med ein trevegg, og den nordre enden vart leigd ut til andre. Dei fyrste åra var firmaet Atek der. Dei produserte portar til gjødselkjellarar. Magnus Sundvor var dagleg leiar der. Då Atek flytta ut i 1984 starta Vikeså Glass opp med produksjon av isolerglass. Dei var der til dei kunne flytta inn i nye lokale i Røyslandsfeltet, der dei er nå. Deretter leigde Covent lokalet til lager til dei hadde bygd eige lager på Birkemo. Etter den tid trong bilselskapet plassen sjølv.

Då Ragnvald Bjordal dreiv produksjon i begge fabrikkane hadde han veg tvers over E18 mellom bygga. Då bilselskapet overtok eigendomen var det praktisk for dei å ha ein veg rett ut på E18. Der var det lett å koma inn og ut med bussar og trailarar. Denne vegen gjekk rett i forlengelsen av Svelareget. Men i 1989 skjedde det ei fatal ulukke der. Nokre ungdomar hadde funne ut at dersom dei køyrde full fart med mopedane nedover Svelareget og ikkje såg noko kjøretøy gjennom vindauga på fabrikk til trevarefabrikken, så var det fritt fram tvers over E18. Men det stemde ikkje, og ein av mopedistane mista livet. Ei gravid dame i den bilen som vart påkøyrd mista barnet sitt og.

I mai 1997 kjøpte NSB biltrafikk alle aksjane i Bjerkreim Bilselskap As. NSB biltrafikk overtok då også bygget og eigedomen på Nesjane. Hausten 2007 la NSB ned det meste av drifta i Bjerkreim og eigendomen blei seld til Bjerkreimgruppa. Bjerkreimgruppa leigde ut bygget til Duplo Elementfabrikk. Bygget blei ein del ombygd og tilpassa denne produksjonen. Det vart og sett opp eit tilbygg for kontor / administrasjon og velferd på austsida av bygget. I 2018 blei produksjonen av element nedlagt og bygget blei igjen seld til Bjerkreim kommune.

Bygget hvor Bjerkreim Bygdemuseum har sine foreløpige museumslokalar.

Nesjane 5 Misjonshuset

Bedehus og barnehage. Sidan Bjerkreim Trelast fekk kjøpa tomte som Bjerkreim Bilselskap hadde fylt ut i Svelavatnet vart det ledig tomteplass til bedehus og barnehage på tomte mellom Bjerkreim Trelast og Heradshuset. På ein del av denne tomte fekk Vikeså Bedehus tomt til forsamlingslokale og barnehage. I 1980 bygde dei Lutherske Misjonsorganisasjonane på Vikeså bedehus på tomte. I 1983 Bygde Vikeså Indremisjonsforening barnehage i tilknytning til bedehuset. Denne vart opna i Januar 1984, og Vikeså Indremisjonsforening dreiv barnehage i desse lokala fram til 1. august 1992. Då overtok Bjerkreim

kommune drifta av barnehagen. Bjerkreim kommune dreiv barnehagen her ut året 1998. Då vart barnehagen flytta til nye lokale attmed skulen.

Barnehagelokalet vart nå ombygd til kontor for psykiatri og fysioterapi. Etter flaumen hausten 2015 måtte lokala renoverast. Bjerkreim kommune valde då å flytta psykiatritenesta bort i kommunehuset, og det gamle barnehagebygget vart ombygd til kontor, lager og matsal for kyrkjekontoret i Bjerkreim.

Misjonshuset på Vikeså.

Nejane 6 Martonbygget (på kartet står det 3)

Malerforretning og postkontor. Marton Skårland som driv Vikeså malerforretning kjøpte den andre delen av denne tomte. I 1986 sette han opp bygg til malerforretning og postkontor. I andre høgda er det kontorlokale som Bjerkreim rekneskapskontor leiger.

Etter kvart vart postkontoret over flytta til post i butikk, og ein del av desse lokala vart ledige. Då flytta Bjerkreim Sparebank, nå som ein del av SR-bank1, inn i lokala der posten var. I nordre enden av lokala var det kontor for lensmannen / politiet og tannlækjarkontor. Men etter kvart vart tannlækjarkontoret nedlagt, lokalkontoret for banken vart nedlagt og lensmannskontoret / politiet vart flytta til Eigersund. I storflaumen «Synne» før jul 2015 fekk desse lokala stor skade. Og då Bjerkreimshallen brand våren 2017 måtte lækjarkontoret og fysioterapeutane finna nye lokalar før dei kunne flytta inn i eigne lokale igjen. Tannlækjarkontoret vart innreia til lækjarkontor, og banklokalet vart innreia til fysioterapeutane, Dei var der til mars 2019. Bjerkreim næringshage er no i det tidlegare lensmannskontoret.

Nesjane 7 Bjerkreim Trelast

Då Nesjaneområdet vart lagt ut for utfylling i Svelavatnet og godkjent til utbygging hadde Bjerkreim Bilselskap kjøpt denne tomte. Nå viste det seg at Bjerkreim Trelast og ville ha tomt på Nesjane. Det anlegget dei hadde i Vikesågata og nede ved elva var alt for lite, og dei ville gjerne vera her i sentrum.

Men det var i utgangspunktet ikkje noko ledig plass for dei. Bjerkreim Bilselskap hadde allereie fylt ut ein god del av tomte, og dei hadde fått planar og teikningar for nybygg.

Men så kom Egebygget for sal. Dette var svært inntresant for Bjerkreim Bilselskap, og etter ein del att og fram fekk Bjerkreim Bilselskap kjøpt Egebygget. Dette på vilkår at kommunen fekk kjøpa tilbake denne tomte, som så vart seld til Bjerkreim Trelast.

I 1978 fekk Bjerkreim Trelast firmaet Ola Ramsland til å fylla ferdig tomte. Bjerkreim trelast sette opp eit stort lagerbygg, og i vestre enden innreda dei kontor og salslokale.. Bygget var ferdig til innflytting den 1. desember 1979. I andre høgda vart det i 1982 innreidd lokale til kafe. Kafeen vart snart nedlagt og den delen av bygget vart ominnreda til matsal og meir kontor. Dette kontoret med eit tekjokken leiger no Karl Johan og Gunnar Vassbø som driftskontor til bussfirmaet Bjerkreim Bilselskap som dei driv i lag.

Bjerkreim Trelast med kontor og lager.

Nesjane 2 Fellekjøpet

Traktor verkstad. På dei 2,5 måla attmed Svelabekken hadde Jonas Hegelstad eit gatekjøkken frå 1979 fram til 1988. I 1996 kjøpte Traktorservice Vikeså AS den tomte og sette opp forretningsbygget der. Dette anlegget vart seinare kjøpt av Fellekjøpet som har butikk og verkstad for landbruket der.

Bjerkreimsvegen 900

Vikeså Veiservice Då Traktorservice Vikeså AS bygde verkstad attmed Svelabekken måtte Jonas Hegelstad fjerna gatekjøkkenet som stod der på tomte. Han hadde då kjøpt ei tomt på sørsida av Svelabekken, ut mot E39. Der bygde han bensinstasjon og kafé; Vikeså Veiservice, i 1987. Våren 1988 vart anlegget kjøpt av eit aksjeselskap der Fuglestad bil AS er hovudaksjonær.

Vikesågata 1 Coop Vikeså

Forretningsbygg opprinnelig Vikeså Forbrukslag. Vikeså forbrukslag kjøpte denne tomte i 1951 med tanke på utviding og lager for gjødsel og kraftfor m.m. I 1961 ble det bygget lager med rom for kontor og kafe i forbindelse med bensinstasjon og smørehall. Det ble aldri noen kafe der, og ikke heller noen aktiv smørehall, men lageret var i full bruk i mange år. Kolonialbutikken var fortsatt på Solheim der den gamle butikken hadde vært siden åpningen.

I 1969 ble mer av tomten planert og det ble bygget stor moderne kolonialbutikk i forbindelse med lageret. Kaféen og den såkalte smørehallen ble omgjort til kontorer og personalrom. Drivstoffpumpene utenfor butikken ble fjernet.

I 2018 ble hele disse bygningene revet. På grunn av fare for flom ble hele området fylt opp med mer masse slik at gulvet i nytt bygg kom over estimert flomtopp for eventuell storflom. Så ble det bygget ny moderne butikk med avdeling for kolonial, jernvare og avdeling for landbruksartikler, gjødsel og kraftfor m.m. Lokalene rommer også apotek og blomsterbutikk.

Vikesågata 2 Cirkel K

Bensinstasjon med smøre- og vaskehall. Kontorer i 2 etasje. Einar Homse bygget bensinstasjon i tilknytning til verkstedet på Vikesågata 4 i 1972. Han solgte drivstoff og smøreoljer for BP. Stasjonen gikk senere over til Norol, så til Statoil som igjen ble til CircleK. Nå er det Circle K som eier bensinstasjonen og leier den ut til privatpersoner som driver bensinstasjonen. Stasjonen ble bygget i et myrområde som ble avskilt fra landbruksområdet på Myra da den nye E18 ble bygget på 1960 tallet. Det går en bekk som er lagt i rør gjennom området. Denne kommer ut i Svelavatnet utenfor meieriet.

Vikesågata 4 Solbakken Bilverksted

I 1948 sette Einar Homse opp et bygg her for bil og mekanisk verkstad. Einar Homse kom frå Ålgård i Gjesdal og etablerte seg her. Han begynte med verkstedet i 1950 og hadde bensinstasjon utenfor bygget. Senere bygget han bolighus oppå verkstedet og flyttet inn der i 1954 med familien. Etter at Einar Homse døde i 1996 overtok sønnene Egil og Geir Homse verkstedet og bensinstasjonen og drev bilverksted der til 2016. Verkstedet er nå brukt som lager og bolighuset er for tiden ikke i bruk som bolig.

Vikesågata 5 «Styrarbustaden»

På den nordre delen av eiendommen til Bjerkreim meieri ble det bygd en bolig for bestyreren på Meieriet. Boligen var klar til innflytting før jul 1960. Bestyreren Sverre Alvsakar og fru Ragnhild flyttet da inn i huset. De bodde der til han gikk av med pensjon og flyttet til Bryne. Huset ble senere leid ut til forskjellige familier før det brant ned ca. 2013. Det var bare tilgang til denne eiendommen over Meieriets eiendom, og tomten ble derfor overtatt av eieren av meieriet.

Vikesågata 6 Gardstun

Dette huset stod opprinnelig på Langægro. Dette er rett over E39 i forhold til innkjøringen til Nesjaneområdet. Knut Svela tok i 1924 ned bygningene på Langægro og flyttet dem til nåværende sted. Her bodde Knut og Ida Svela med familie til 1948. Da bygget Knut nytt folgehus og han og Ida flyttet inn der i Vikesågata 10. Sønnen Anders overtok gården og flyttet inn i huset sammen med kone Aasta Holmane Svela. De bodde der med sin familie til sønnen Kjell overtok gården i 1986.

Kjell og familien budde i dette huset til de flyttet inn i nytt hus på andre siden av E39. Huset har senere vært utleidd til forskjellige personer for kortere eller lengre opphold, men er nå ikke i bruk.

Vikesågata 7 Åbakken Bolighus

Torleif Hølland kjøpte eiendommen Åbakken av Anders Svela i 1954. Her bygget han garasje til lastebilene sine inntil vegen, og så bygget han bolighus med to leiligheter over garasjen i 1956. Torleif Hølland drev med lastebiltransport, og etter hvert utvidet han og sønnene bedriften med gravemaskiner og senere trailertransport for Gilde slakterier. Oddbjørn Hølland overtok huset i 1980.

Vikesågata 8 Bolighus

Kristbjørg og Kjell Svela bygde dette huset i 1987. Det er i stedet for det gamle huset på gården. Nå bor sønnen Anders med familie i huset.

Vikesågata 9 Bolighus

Oddbjørn Hølland kjøpte ei tomt på foreldra sin eiendom Åbakken i 1970. Han bygget hus her i 1974 for seg og familien. Nå bor enken Magnhild Hølland i huset.

Vikesågata 10 Solhøgd Bolighus

Knud Svela bygget dette huset som folgehus på gården i 1948 til seg og Ida Svela. De bodde her etter at sønnen Anders hadde tatt over gården. Ida var kjent for å ha så flott hage med mange forskjellige blomster og planter. Etter at Knut og Ida døde ble huset brukt som fritidsbustad før Tore Birger Lien kjøpte det. Han og familien bor der nå.

Vikesågata 11 Elvetun Bolighus

Jostein Hølland kjøpte en del av eiendommen til foreldrene i 1965. Han bygget hus her i 1965.

Våren 1968 startet Oddbjørn og Jostein firmaet «Brødrene Hølland maskin» De kjøpte den første «Brøyten» som kom til Bjerkreim. Deres første jobb med Brøyten var å grave ut og planere området for utvidelse av butikken til Vikeså Forbrukslag. Denne ble bygget i tilknytning til allerede eksisterende lager og bensinstasjon på Nesjane. (50 år senere, sommeren 2020 ble alt dette revet og jevnet med jorden før nytt handlesenter ble bygget).

Våren 1969 kjøpte de Brøyt nr. 2. Den ble satt i arbeid på Austrumsdalsveien. Sommeren 1969 fikk de i oppdrag fra Ragnvald Bjordal å tilrettelegge og fylle opp tomt på Nesjane til en stor industrihall. Området var dyrket mark, men dårlig og vass-sjukt. Molden ble fjernet og kjørt ut til tipp i et grustak på Svelaodden. Der ble det hentet god morenemasse som tomten ble fylt opp med. (senere ble det meste av Nesjane fylt ut i Svelavatnet med masse fra samme grustaket på Odde). Brødrene Hølland hadde med seg Osvald Sundvor, Elling Spødervoll og Olav Søyland på dette oppdraget. Ragnvald Bjordal lånte en gammel bulldoser av Torstein Gilje. Med den planerte han tomten etter hvert som den ble fylt opp med

masse. Det var Anders Svella som solgte tomten på Nesjane, og det var og han som eide grustaket på Svellaodden.

Jostein og familien bodde her til Jostein og Else flyttet til Ombo. Huset eies nå av Rolf Idar Jakobsen og Milly Sivertsen.

Vikesågata 12 Borgenhaug Bolighus

Knud Svella selde i 1936 denne tomten til Olaf Asbjørnsen. Olaf Asbjørnsen selde tomte vidare til svogeren sin Magnus Ødegård i 1939. Magnus bygget same året huset og flyttet inn der med sin familie. På et rom i andre etasjen var det telefonsentral for Vikeså frem til telefonen ble automatisert i 1978. Magne Ødegård overtok huset og eiendommen i 1974.

Vikesågata 13 Urskog (Alanderhuset)

Tomta til dette huset vart skilt ut frå bruks nr. 1 i 1913. Mind Frans Alander Moss kjøpte denne tomta i 1914 og fekk satt opp et gammalt husmannshus som kom frå Lutherbakken mellom Malmei og Espeland. Huset var i 1 1/2 etasje; total 40 m². I første etasje var det bislag, gang med trapp opp til 2 etasje, kjøkken stue og sovealkove innanfor stua. I andre etasje var det kjøkkenbenk på gangen over trappa og et kombinert sove og oppholdsrom. Så var det to skråkammers på hver side av oppholdsrommet. Toalett var i uthuset. Det ble senere satt inn toalett i et lite rom i kjelleren.

I dette huset bodde først Mind Frans Alander Moss. Han var skredder, og han hadde skredderverksted i huset. Han døde i 1926 og da kjøpte Lars Berland huset. Mor hans, Ingeborg Larsdtr Versland bodde her til hun flyttet inn på gamlehjemmet i 1930. Lars Berland testamenterte eiendommen til Bjerkreim kommune som overtok eiendommen i 1936. I 1939 kjøpte Villads Fotland huset og bodde der sammen med familien. I 1945 kjøpte Børge Ødegård huset og flyttet inn på loftet. Familien Fotland bodde i første etasje noen år før de flyttet. En tid bodde Olai Svella i første etasje og i 1950 flyttet Herman og Margit Hovland med datteren Irma Oddni inn i første etasje. Børge bodde på loftet. Då Margit og Herman flyttet ut i Svelalien leide Børge ut 1. etasjen til Lina Løvbrekke. Hun bodde der til hun flyttet inn på gamlehjemmet og deretter overtok sønnen hennes Bjarne Løvbrekke leieforholdet. Da flyttet Børge ned i 1. etasjen, og så leide han ut loftet til Bjarne Løvbrekke. Da Børge flyttet inn på Bjerkreim Omsorgssenter testamenterte han boet sitt til Bjerkreim kommune. Huset ble solgt til Bjerkreim Trelast som reiv huset i 2006 for å få plass til en bedre avkjørsel til sin eiendom.

Det såkalte Alanderhuset, hvor Børge Ødegård bodde.

Vikesågata 14 Solbakken

Denne tomta kjøpte Søren Olaus Olsen av Knud Svella i 1936. Same året satte han opp hus her. Han bodde her med familien til 1947. Da ble huset solgt til Arne Svella som bodde her til 1950. Da kjøpte Frantz Hegelstad huset og eiendommen og flyttet hit sammen med Ingeborg og Alice Hegelstad. Frantz var lastebilsjåfør og hadde egen lastebil. For å få vegrett og veg opp til eiendommen kjøpte han en gammel stall som tilhørte kommunehuset. Denne rev han ned og anla veg opp til sitt gardsrom. Der bygget han garasje og uthus. Frantz ville ikke kople seg til det kommunale elverket. Han satte opp strømaggregat drevet av en bensinmotor i uthuset, og når han trengte strøm startet han opp aggregatet. I 1970 kjøpte Selma Holm eiendommen fra dødsboet etter Frantz Hegelstad. Hun bodde der til hun solgte eiendommen til Bjerkreim

kommune i 1996. Kommunen trengte området til bygging av aldersboliger m.m. og huset og garasjen ble revet.

Staldheim. I 1899 kjøpte Bjerkreim kommune ei tomt av landhandler Ommond T. Grøtteland. Tomta låg vestfor gårdsbruket på Trollshaugane. Her sette kommunen opp et skolehus som var tatt ned på Bjerkreim i 1899. Skolehuset var opprinnelig satt opp i 1856 på Bjerkreim. Huset ble nå satt opp og brukt til kombinert bank og kommunehus. Forsyningsnemnda hadde kontor i vestre del av huset, og banken brukte østre del. Banken, lensmannen, jordstyret og likningsnemnda hadde kontordager der.

Det var en liten leilighet i loftsetasjen. Der budde Karl O. Skjæveland og kona Marta til 1937. Børge Ødegård flyttet inn i den østre salen i 1935 og bodde der til han kjøpte huset nedenfor i 1945. Etter den tid bodde Lina Løvbrekke i leiligheten, og deretter bodde Selma Holm der en kort tid. Huset ble revet i 1966. Da ble «Bautasteinen» som hadde stått på Leitet i toppen av bakken flyttet til denne tomten. Der stod Bautasteinen til den ble flyttet ned foran det nye kommunehuset på Nesjane. I forbindelse med byggingen av nytt omsorgssenter ble det bygget et hus med flere leiligheter og felles stue for folk som trenger å bo i nærheten av omsorgssenteret.

I slutten av 1920 årene samlet en gruppe Bjerkreimsbuer som var utvandret til Amerika inn penger til et gamlehjem for folk i Bjerkreim. Det ble kjøpt 2 mål tomt, og et 2 etasjes bygg med kjeller ble bygget av tømmer i 1930. Huset hadde 15 bebuer rom, stue, kjøkken og bad. Det hadde og sentralvarme.

I tillegg til hovedhuset ble det satt opp uthus for ved og der var det plass til griser og høner. Grisene og hønene ble foret med avfall fra kjøkkenet og etter hvert endte de som mat på kjøkkenet selv.

Huset var i bruk som gamlehjem til det ble revet for å få plass til det nye omsorgssenteret som ble bygget i 1980 -81

Vikesågata 17 (A, B, C, D)

I 1949 reiste Torleif Gåsland til Amerika. Der tente han en del dollar som han hadde med seg da han kom hjem i september 1952. På turen hjem med M/S Stavangerfjord ble han oppmuntret til å starte en trelastforretning i Bjerkreim. For disse pengene kjøpte han et jordstykke på nedsiden av vegen nedenfor Trollshaugen. Mesteparten av arealet kjøpte han av Karsten Gjedrem som da eide plassen Trollshaugen, resten kjøpte han av Anders Svela. Han satte straks i gang og opparbeidet tomten og laget veg ned til elven. Der bygget han et drivhus på 9 meter X 50 meter. Dette var ferdig til bruk våren 1954. Der dyrket han tomater. Drivhuset ble tatt ned og solgt etter seks års drift. Det var liten lønnsomhet med tomater da. Det ble i stedet satt opp et lagerlokale på tomten der drivhuset hadde stått. Så snart han var ferdig med å bygge drivhuset satte han opp en stor sag nede ved elven. Han kjøpte blant annet en stor elektrisk motor til sagen fra gruvedriften i Ørdsalen.

I 1956 begynte Torleif Gåsland byggingen av nytt forretningsbygg og bolig oppe ved riksvegen. I 1960 var dette bygget ferdig og da flyttet Torleif og Selma inn der. Det var garasje og lager i underetasjen, forretning i 1. etasje og bolig i 2. etasje. Der holdt Bjerkreim Trelast til frem til de flyttet inn i nytt anlegg på Nesjane i 1979.

Da det kom fjernsynssendinger fra Bjerkreimsenderen på Moifjellet fikk Torleif Gåsland satt opp en signalomformer på Øygard ovenfor Holmen. Den sendte fjernsynssignalet tilbake til Vikeså og Bjerkreim Trelast solgte fjernsyn til folk som kunne få inn signalene fra denne omformeren. De hadde innredet et av rommene i hovedbygget med fjernsyn og sitteplasser for eventuelle kunder. Etter at Bjerkreim Trelast i 1979 flyttet ned til Nesjane ble en del av 1. etasjen i huset leid ut til diverse forretninger. Først var her klesbutikken «Kløver Klær». Siden var det «Bygdas Klessenter». Da klesbutikken ble nedlagt i 1991 ble lokalet ominnredet til lefsebakeri. Lefsebakeriet holdt til der til ca. år 2000. Fra januar 1982 leide tekstilttrykkfirmaet Europrofil A/S produksjonslokale og salglokale i andre halvparten av første etasjen. Etter hvert leide Europrofil også hele lagerbygget nede på drivhustomten til produksjon og lager. De drev produksjon og salg her til de flyttet til nye lokaler på industriområdet i Røysland sør i 1998.

Etter dette ble hele bygget ominnredet til leiligheter. Der er nå leiligheter i alle etasjene.

Vikesågata 15 Bolighus

Are Gåsland bygget bolighus på ovennevnte eiendom. Dette huset ligger rett ovenfor det store lageret, på nedsiden av vegen ned til sagen.

Vikesågata 19 Bolighus

I 1973 bygget Torleif og Selma nytt hus ved siden av lagerbygget. Vikesågata 17. Dette ble senere overtatt av sønnen Gaute og han hustru Luci. Luci og sønnen Torbjørn Gåsland bor i huset nå.

Vikesågata 16, 18 og 20

For å få plass til nytt omsorgssenter på Vikeså i stedet for den gamle «Gamleheimen» ble det meste av gardsbruket Trollshaugane kjøpt av Bjerkreim kommune rundt 1980. Det ble bygget nytt omsorgssenter med 2 aldersboliger på eiendommen. Omsorgssenteret ligger både på tomten til «Gamleheimen» og på tomtene til bolighuset og uthuset til Trollshaugen.

I bakkant av bildet ligger Bjerkreim Omsorgssenter.

Litt historie I oktober 1874 ble det opprinnelig skilt ut en eiendom fra bruk nr. 2 på Vikeså. Denne eiendommen strekte seg fra grensen mot Stora Svela til Bubekken, og fikk navnet Trollshaugane. Eiendommen ligger mellom nåværende E18 og Storå. Ca. 1874 bygget Aadne Aadneson Søiland et hus her på eiendommen og siden bygget han et bakehus rett ved siden. Dette bakehuset ble senere ombygget til uthus, fjøs og løe.

Aadne Aadneson drev landhandel og bakeri i huset en kort tid, og så solgte han eiendommen til Lars Pederson Fet. I 1876 kjøpte Torger Fanuelson Gjesdal eiendommen, men måtte selge straks etterpå til broren David Fanuelson Helland. I 1881 kjøpte Vilhelm Torgerson Aarrestad og Karen Reiersdtr Aarrestad eiendommen og drev landhandel her i huset. Vilhelm døde 29.12.1885 og Karen drev landhandel her videre etter Vilhelm var død. Hun giftet seg i januar 1891 med Knud A. Hetland. De drev gården og landhandelen til høsten 1897. Da solgte de gården og landhandelen til Martinius Josefson Malmin. Han forpaktet bort gården til smed Willads Martin Torkildson.

I 1899 solgte Martinius Josefson eiendommen til svogeren Ommund Tønnesson Grøtteland. Han overlot driften av landhandleriet til Nikolai Torkelson Vigedal. Han drev landhandleriet frem til år 1902. Da kjøpte Iver Fanuelson Maudal og Thalette Maudal Trollshaugane. De drev krambua til 1909. Da kjøpte Maurits T. Malmin eiendommen. Han bodde der og drev handel fram til 1914. Da ble krambua stengt for godt etter at Maurits hadde kjøpt landhandelen på Solheim. I 1917 kjøpte Peder Carlson Skjæveland og Anna Skjæveland eiendommen. De leide ut stallen og en del av innmarken til ysteriforpakter P. Foss. Huset og fjøset leide sjåfør Johan Vasbø. Han bodde der sammen med sin mor Hanne, og etter september 1918 også sammen med sin kone Bina Vassbø. Eldste sønnen Knut ble født der i desember 1918. I 1919 flyttet de til et hus som lå der Vikesågata 23 ligger nå.

Etter at Johan Vasbø med familie flyttet ut leide Bjerkreim kommune huset. De brukte det til gamlehjem frem til det nye gamlehjemmet var ferdig i 1930. Bjerkreim kommune kjøpte eiendommen av Peder og Anna Skjæveland i 1936.

Trollshaugane ligg på begge sider av hovedvegen gjennom Vikeså, og etter hvert som folk trengte tomter til å bygge hus var det svært laglig å bygge langs vegen. Det ble derfor etter hvert solgt og bebyggt en del tomter på begge sider av vegen bortover mot Bubekken.

I 1936 kjøpte Bjerkreim kommune eiendommen og skilte straks fra tomten der Bjerkreim gamleheim var reist for lengst. Det som var igjen av eiendommen Trollshaugane ble da solgt til Tønnes A. Gjedrem og Marie Gjedrem. Dette var i alt vesentlig den delen av eiendommen der «tunet» lå.

Gardsbruket Trollshaugane Bjerkreim kommune leide en tid framover den ene stuen til kontor. Ligningsnemnden holdt til her, Alf Vikeså var i mange år forretningsfører for de kommunale nemndene, og han hadde kontoret sitt her.

Høsten 1943 overtok Karsten Gjedrem eiendommen etter foreldrene. Han bodde her sammen med broren Sverre Gjedrem. Han hadde griser, kyr, hest og høns i det gamle fjøset. Etter at Karsten var død arvet nevøene Kåre Larsen og Hans Gjedrem Larsen eiendommen. De solgte videre til Bjerkreim kommune, og i 1980 ble bygningene revet for å gi plass til ny sjukeheim (senere kalt omsorgssenter) i Bjerkreim.

I 1982 stod den nye sjukeheimen i Bjerkreim ferdig. Det ble også bygget to boliger for eldre i sammenheng med sjukeheimen. Disse blir leid ut til folk som har behov for å bo i nærheten av sjukeheimen.

Vikesågata 21 Nyborg

I 1949/50 bygget baker Karl Larsen og konen Malena Gjedrem Larsen kombinert bakeri og bolighus på en tomt på nedsiden av vegen, rett utenfor svingen på toppen av bakken. Her bodde de og drev de bakeri til de ble pensjonister ca. 1978. Etter den tid stod bakeriet tomt og etter at Malena Larsen døde i 1994 stod boligen også tom til huset ble revet for å gi plass til en større boligblokk.

Rett etter krigen var det og planert og forberedt en tomt rett nord for bakeriet. Denne ble kjøpt og opparbeidet av en som arbeidet på meieriet. Han het Roska. Tomten var ferdig planert, hagen var beplantet med frukttrær og hekk rundt yttersiden av tomten. Men det kom aldri noe hus på tomten. Roska reiste til Stavanger og ble kelner på hotell Atlantic som var nytt i begynnelsen av 1950 årene. Hans Gjedrem Larsen kjøpte siden tilbake denne tomten og slo den sammen med bakeritomten. Hele denne eiendommen ble solgt til Boligpartner på Bryne. De rev ned bakeriet og satte opp et større bygg med flere leiligheter på tomten.

Vikesågata 22 Stallheim Bolighus

På denne tomten lå det en stall som tilhørte gårdsbruket Trollshaugane. I 1941 kjøpte sjåfør Torleif Hølland tomten og bygget et 1 ½ etasjes hus der. Huset var på 56 m², og med 6 rom. Her bodde familien Hølland, 2 voksne og 5 barn til de flyttet til Vikesågata 7 i 1958. Da kjøpte ekteparet Karsten og Gudrund Egeland huset og bodde der til 1965. De flyttet da til nytt hus i Svelafeltet. De solgte da huset til Astrid Vassbø som bodde der til hun døde i 1993. Sønnen Ottar Vassbø arvet huset og han leide det ut til Bjerkreim kommune som brukte det til kommunal bolig til det ble solgt til Birgitte Surdal sommeren 1998. Huset har siden hatt flere eiere.

Slik så bolighuset ut da det var nybygget.

Vikesågata 23 Haugen

Her lå det en danseplan før Karl Georg Holm satte opp et hus her ca. 1914. Dette huset var opprinnelig bygget på Fotland ved Egersund, men ble ca. 1914 tatt ned og flyttet hit. Huset var ca. 80 m² i en og en halv etasje. 5 rom i første etasje og 2 saler til soverom på loftet. Toalett var i et uthus som lå nedenfor huset.

Uthuset hadde plass til 1 ku, noen høner og en liten låve. Der var også et lager som Johan Vasbø brukte til lager for oljer og deler til bilene i Bjerkreim Bilselskap. Denne eiendommen kjøpte Johan Vasbø av Karl Holm i 1918. Han og familien flyttet dit fra huset på Trollshaugen i 1919.

Dette bolighuset satte Bård Vassbø opp på den gamle tomte.

Vikesågata 24 Trollhaug

I 1938 kjøpte Sven S. Vikeså en tomt av Tønnes Gjedrem. Her bygget han kombinert bolighus og butikk og kombinert garasje og uthus ved siden. Under krigen drev han kafe i huset, og fra 1942 hadde han også telefonsentralen i huset. Etter krigen leide kommunen butikklokalet til kommunale kontorer.

Kommunekasserer Alf Vikeså hadde kontor her til 1955. Etter at Kommunekassereren flyttet to hus lenger nord i Vikesågata drev Sven S. Vikeså dagligvarebutikk i huset i 25 år. I flere år kom en geologiprofessor fra Belgia hit til Dalane. Han reiste omkring på skooter med hammer og meisel i sidevesken på skooteren og drev undersøkelser etter mineraler og malmer i fjellene her i Dalane. Han bodde da hos familien her. Omkring 1955 grov Sven ut en del av hagen til tomt for en stor garasje med lager over.

Bjerkreim Bilselskap leide halve garasjen til de flyttet ned til Nesjane. Nå har Sven S. Vikeså jr. garasje og verksted i bygningen.

Her var det kombinert bolighus og butikk og kombinert garasje og uthus ved siden.

Vikesågata 25A Haugen

I 1943 brant trebygningen over ostelageret på Vikeså ysteri ned. Johan Vasbø hadde bilene til Vikeså Automobilselskap parkert der, og de fleste av bilene brant opp. Johan Vasbø satte da i gang og bygget ny garasje på tomten på Haugen, rett nord for bolighuset. Han satte opp garasje med plass til 4 busser / lastebiler. Og i 1948 bygget han bolighus over garasjen og flyttet inn der.

Da Johan bygget garasjen var folk overgitt over hva han skulle med den store garasjen, han kom aldri til få bruk så stor garasje. I 1954 kjøpte Bjerkreim Bilselskap en ny 33 seters Bedford buss.

Denne var akkurat så lang at den ikke fikk plass i garasjen. Dette ble løst med at den ene halvdel av mursteinsveggen i garasjen ble fjernet slik at støtfangeren og sykkelstativet foran på bussen fikk plass i muren. Men 3 år senere var ikke dette heller nok. Da måtte Johan utvide garasjen ned mot elva med 3 meter. I 1968 ble det kjøpt en 42 seters buss som var 13 meter lang. Den var det helt umulig å få inn i garasjen. Servise og vedlikehold ble foretatt på en åpen smøregrav mellom garasjen og det gamle huset. Der var luftig når vinden fra øst stod rett på. Oppstillingsplassen for bilene til Bjerkreim Bilselskap var altfor liten, og de måtte finne seg et annet sted å være. I 1977 kjøpte Bjerkreim Bilselskap Industribygget på Nesjane som Ege Dører hadde brukt som fabrikk for dører og garasjeporter. Bilselskapet flyttet hele virksomheten ned på Nesjane i 1978.

Etter at Johan Vasbø døde i 1959 bodde Bine alene i huset til hun flyttet ned på gamlehjemmet i 1973. Da flyttet Ingbjørg og Johan Vassbø med familien inn i huset. De bodde der til de flyttet inn i Vikesågata 27 i 1974. Deretter leide Asta og Kristian Magnus Refstie huset en tid. Etter at Bine Vassbø døde i 1976 overtok Harald Vassbø huset. Huset ble leid ut til flere forskjellige familier før det ble solgt til Harald Idland i 1986.

Idland brukte garasjedelen til snekkerverksted, og sønnen Alf Magne Idland overtok etter hvert huset og verkstedet. Alf Magne og familien bor i huset nå.

Garasje med plass til 4 busser og bolig ovenpå.

Vikesågata 26 Solhaug

Gabriel Ødegård kjøpte denne tomten i 1939 og satte selv opp hus til seg og sin kone Gudrun Ødegård. Abigael Ødegård, mor til Gabriel bodde også der i huset til hun døde i 1959. Dei leide ut andre etasjen til Einar og Olaug Homse til de kunne flytte inn i nytt hus over verkstedet til Einar på Storasvela, Vikesågata 4 i 1954. Etter at Gabriel døde i 1971 kjøpte Rune Tengesdal huset sammen med konen Bente. De bor i huset nå.

Vikesågata 27 Nygård

Knut Vassbø fikk skilt fra ei tomt fra eiendommen til Johan Vasbø i 1955. Der bygget han hus til seg og familien. Siden de hadde leid ut plass til losjerende i det huset de bodde i til da fant de ut at det kunne bli en grei ekstraintekt med å fortsette å drive pensjonat. De bygget derfor et hus som var tilpasset å kunne leie ut rom, og en stue som egnet seg til servering av mat til folk utenom husstanden. Anna drev en form for pensjonat i huset til hun ble enke i 1973. Det var oftest personell tilknyttet forsvaret som arbeidet på militærdepoet på Vikesdalsmoen, men og andre tilfeldige gjester, gjerne folk som bodde flere dager om gangen. En dansk laksefisker var fast gjest her en uke hver sommer i 30 år. Da Knut var død flyttet sønnen

Johan Vassbø med familien inn i huset. Anna innredet leilighet i andre etasje og hun bodde der til hun giftet seg igjen og flyttet til Vinningland. Da overtok Johan og Ingbjørg hele huset til eget bruk.

Huset ble bygget som bolig og det ble utleiet rom som pensjonat.

Vikesågata 28 Lysstad

Mandius Skjæveland kjøpte denne tomte i 1927 og bygde hus til seg og sin kone Olga, født Sagland. De fikk etter hvert 5 barn, hvorav den yngste døde 4 mnd. gammel. Mandius innredet verksted i underetasjen. Der produserte han klaver og bjeller til sauer og kyr. Bedriften Norsk Saueklavefabrikk produserte varer som ble solgt til kjøpere fra hele Norge og frem til krigsutbruddet i 1945 også til flere andre land. Mandius fikk patentbrev på disse klavene 23.12.1923. Den 1. desember 1928 åpnet Olga poståpnerkontor i den ene stuen, med venterom og ekspedisjon i et lite påbygg på baksiden av huset. Når posten kom med rutebussen, ble den sortert og lagt klar til utlevering. Folk kom så og hentet posten og avisene der.

Etter krigen ble verkstedet i kjelleren for lite og Mandius bygget nytt verksted, på tomten bak huset i 1947/48. En mursteins bygning ble satt opp som verksted. Det ble støpt dekke over selve verkstedet, og alt var forberedt for å bygge bolighus over verkstedet. Det ble det imidlertid aldri noe av. I 1955 kjøpte Bjerkreim kommune hele eiendommen, og Mandius flyttet verkstedet til Kopervik på Karmøy. Olga leide deretter to rom og postkontoret med venterom slik at hun kunne fortsette i stillingen som poståpner til 1960. da flyttet også hun til Kopervik. Da ble postkontoret flyttet over til nabohuset i Vikesågata 32. Bjerkreim kommune fikk nå plass til flere kommunale kontorer i huset. Ligningskontoret og herredsagronomen holdt til på loftet, kommunekassereren Alf Vikeså holdt til i første etasje.

Verkstedet ble utleid til forsvaret for lagring av mobiliseringsutstyr. Siden lageret ikke ble oppvarmet var det svært fuktig inne på lageret, og det måtte settes inn avfukterutstyr for at ikke de lagrede effektene skulle bli ødelagte. Dette depotet og depotet i Vikesågata 23 ble tømt for utstyr litt før 1970. Da Bjerkreim brannvern ble opprettet i 1973 ble verkstedet brukt som brannstasjon. Det ble satt inn garasjeport i nordre enden av bygget slik at brannbilen kunne stå der. Brannbilen var en Landrover påbygget vanntank og pumpe. I tillegg var det en bærbar pumpe på tilhenger. Resten av bygget ble brukt til lager for uniformer og nødvendig utstyr.

Da Bjerkreim Herads hus var ferdig i 1977 flyttet de kommunale kontorene ned dit og huset ble utleid til bolig. Oddbjørn og Grethe Inger Hegrestad bodde i huset til 1980. deretter bodde Jan Normann og Reidun Gravdal i huset til 1983. Da de flyttet til Gravdal, leide Bjerkreim Jeger og fiskeforening huset en tid. Da de flyttet opp til eget anlegg på Hompen ca. 1990 overtok Bjerkreim Brukskunstforening som leietaker. Foreningen restaurerte huset og brukte det til samlinger og utstillinger til det ble solgt til Ugnius Zukauskas fra Lithauen ca. 2009. Han totalrestaurerte huset og flyttet selv inn i det. Senere flyttet også hans kone Ingrida Pete inn der. Verkstedet var blitt revet før Ugnius kjøpte eiendommen.

Huset til venstre er Vikesågata 28, og til høyre Vikesågata 30.

Vikesågata 29 Krossen

Sven Jakobsen Skjæveland startet i 1932 opp med landhandel i underetasjen i bolighuset som nå er Vikesågata nr 36. I 1939 bygget han denne forretningen, der han sammen med sønnen Jonas Skjæveland drev landhandel. De solgte også Shell bensin fra pumpe. Etter at Sven J. døde i 1954 drev Jonas butikken til 1982. Da leide Ola Vikeså butikken i 5 år før Bjerkreim Varesenter leide butikken til 1993. Butikken ble utvidet med et tilbygg i slutten av 1950 årene. Etter 1993 drev søstrene Lise Vikesdal Pettersen og Sissel Vikesdal Vinningland butikken til 2018

Butikken ble så bygget om til «gatekjøkken» og i 2022 innredet til pizzakafe.

Siste leietaker 2024 var La Vita.

Vikesågata 30 Brattevold

Huset ble bygget i 1927/28 av Thaletta Maudal. Etter hennes død i desember 1930 ble huset overtatt av Fredrikke Laksesvela. Hun drev kafe i huset noen år, og hun tok også imot overnattingsgjester. Fra 1941 bodde søster til Fredrikke, Karina Aure og mannen hennes, lærer Aure på loftet. Da Fredrikke døde i 1946 overtok broren Fanuel Carlsen huset. Hovedetasjen ble leid ut til flere unge familieier mens de prøvde å skaffe seg egne boliger. Sokrata Nedrebø bodde i huset en tid, så bodde Olaf og Alma Asbjørnsen en tid i huset før de bygget eget hus i 1940. Siri og Torleif Hølland bodde der en tid, og deretter bodde Serine og Jakob Heskestad i huset til de fikk ferdig sitt hus i 1954. Da flyttet dyrlege Gunnar Johannessen med familie inn i huset. Da hadde lærer Aure flyttet til sin sønn i Drangedal, og familie Johannessen brukte begge de øverste etasjene.

Etter at Bjerkreim kommune overtok Mandiushuset ble postkontoret flyttet over til kjelleren i dette huset en kort tid før bankbygget i Vikesågata 32 ble ferdig. I 1959 flyttet familie Johannessen over i nabohuset, bankbygget og Arne Ivesdal kjøpte huset og flyttet inn i hovedetasjen. Han leide ut underetasjen til Hanna Versland. I 1967 giftet Arne Ivesdal seg med Arna Stensland. De brukte hele huset etter at Hanna Versland flyttet ut. Nå bor Arna Ivesdal alene i huset etter at Arne døde i 2022.

Vikesågata 31 Vikeså Ysteriselskap

Vikeså ysteri ble grunnlagt i 1907. Det ble bygget driftsbygning med ysteri i 1. etasje, styrerbolig i andre etasje og 2 hybler med felles kjøkken i 3. etasje. Det ble laget en dam fra Storåa ovenfor brua til ysteriet. Der var det en større dam med turbin i bunnen. Denne turbinen skaffet kraften som trengtes i ysteriet. Kjel og gryter ble til tider fyrt med torv. Torven ble skåret oppe på Storafjellet og sendt med løypestreng ned til «Mollflodæ» De første årene ble det bare produsert smør her, men etter hvert også ost med helfet Gauda som spesialitet. Det ble da bygget ostelager på siden av selve meieriet. Ovenpå ostelageret ble det bygget kontorer og garasje. Denne garasjen leide Vikeså Automobilselskap til sine biler. Garasjen og kontoret brann ned i 1943. Men underetasjen med ostelageret var uskadet. Garasjen og kontoret ble ikke bygget opp igjen. I 1947 ble selve meieribygget modernisert og utvidet. Det ble bygget en leilighet til og flere hybler i 3 etasje. I 1952 flyttet Bjerkreim Meieri inn i nytt meieri i det som nå er Vikesågata 3. Da ble den store skorsteinen revet og fyrrom og produksjonslokaler ble revet eller ominnredet til boliger. En del av ostelageret ble innredet til fryselager for utleige til privatpersoner. Dette var før fryseboksenes tidsalder.

Etter hvert fikk folk frysebokser hjemme, og behovet for dette fryselageret forsvant. Etter at fryselageret ble demontert og maskinene ble fjernet har lageret stått tomt.

Selve meieribygget fungerte nå som internat for ansatte på Bjerkreim meieri frem til 2013 Da ble eiendommen solgt til et Stavangerfirma, H.Dykesten. Planen var å bygge boliger på tomten, men pr i dag ligger tomten med bygninger som et spøkelsesområde til stor ergrelse for folk flest.

Det er ikke mulig å liste opp alle som har bodd kortere eller lengre til i «internatet» Men det var to familier som bodde lenge i leilighetene. Det var styrer Sverre Alvsaker og hustru Ragnhild Alvsaker med barna Olav og Ingebjørg. Og så var det maskinist Odd Todnem og hustru Margit Todnem med barna Odd Audun, Martha og Tore.

Vikesågata 32 Tingstad

Bjerkreim Sparebank kjøpte denne tomten i 1936 med tanke på å bygge banklokale her. Tomten ble etter hvert utgravd etter som det var behov for grus i nærheten. Men fra ca 1950 ble det ikke gjort noe med tomten. Den ble brukt av ungene i nærheten som lekeplass under navnet «Grunnen». Her var det som unger kunne ønske seg, grus og stein, masse vann fra naturlig bakkesig, jord, busker og trær, og i søndre ende av eiendommen vokste det bringebær til manges fornøyelse.

Men i 1958 besluttet banken å bebygge tomten. Det ble bygget et hus med lokale for bank med bankhvelv, og lokale for posten i grunnetasjen. I etasjen over var det leilighet i søndre enden, og rom for trygdekasse og lensmann i nordre enden. I øverste etasjen var det en liten leilighet og et møterom. Leiligheten i søndre enden av huset brukte også en del av øverste etasjen.

Da huset var ferdig i 1960, flyttet dyrlege Johannessen med familie inn i leiligheten i 1. etasje, og postfunksjonær Bergliot Haarberg flyttet inn i den lille leiligheten i øverste etasje. Dyrlege Johannessen bodde her til de reiste til Lyngdal i 1967. Da flyttet dyrlege Kjetil Gabriel Espeland med familie inn og bodde her i 2 år før de flyttet til kommunal veterinærbolig i Risbakken. Seinare har Per og Astrid Espedal, Sverre og Marit Strandberg, Kåre Undheim med familie, Asbjørn og Siv Vikesdal Dalane bodd i leiligheten. Da det nye kommunehuset på Nesjane var ferdig i 1977 flyttet banken, trygdekassen, lensmannskontoret og posten inn der.

I 1979 kjøpte Halvor Eikeland eiendommen og flyttet inn der. Han og familien bodde i leiligheten til 1992. Lokalene som posten leide før de flyttet til Nesjane ble ombygget til frisørsalongen «Kirsten Salongen» Den har siden skiftet navn til «Vikeså Frisør» og holder fortsatt til i de samme lokalene. Banklokalene har blitt brukt til elektrisk forretning, rørleggerforretning, musikkforretning, malerbutikk og siden til solstudio. I et tilbygg til hovedhuset, beregnet til garasje, innredet Sønnico Egersund elektrisk

forretning. Dette lokalet bruker nå MG elektro til kontor og lager her på Vikeså. Boligdelen i 2. og 3. etasjer er i bruk som boliger. Noe til familien og noe til utleie.

Bankbygget til Bjerkreim Sparebank fra 1960.

Vikesågata 33 Elveness og 37 Elveness II

Over disse eiendommene gikk det en kanal som ledet vann til turbinen på Vikeså Ysteri. Etter at Ysteriet/Meieriet ble flyttet ned til Vikesågata 3 var det ikke behov for denne dammen mer og den ble fyllt igjen. På halvdel av denne eiendommen bygget Kai Ove Skjæveland et bolighus til seg og familien i 1981. I 1986/87 bygget Knut Skjæveland hus til seg og sin familie på den andre halvdel av eiendommen.

Vikesågata 36 Krossen

Mauritz Vikeså begynte å bygge huset her i 1920. Men han reiste fra Bjerkreim før huset var ferdig og han solgte det halvferdige huset og eiendommen til svogeren Sven Jakobsen Skjæveland.

Sven J Skjæveland åpnet landhandel i kjelleretasjen 1932. Denne ble flyttet til nybygg i Vikesågata 29 i 1939. De hadde telefonsentralen og rikstelefonen i huset fra 1926 til 1942.

Laura og Sven J. Skjæveland hadde et lite småbruk, og de bygget fjøs og låve på eiendommen. I 1938 makebyttet Bjerkreim møllelag til seg en tomt ved siden av bolighuset her. Møllelaget satte opp mølle tvers over «Bubekken» og de brukte vannet fra bekken som drivkraft i møllen. Men i 1943 brann møllen helt ned. Møllelaget makebyttet da denne tomten med en tomt lenger oppe i Storsheibakken, på Kålhammaren. Der ligger fortsatt møllebygningen. På branntomten over Bubekken satte Svend Skjæveland opp lagerbygg for kraftfor og kunstgjødsel og annet som landhandelen hadde behov for å lagre.

Fra 1943 til 1949 leide Anna og Knut Vassbø husrom på loftet i huset. Da Sven J. døde i 1954 giftet sønnen Jonas seg med Bergit Vestbø, og de flyttet inn på loftet. Der bodde de til Laura døde i 1973. Da brukte de hele huset selv.

Da Jonas overlot selve landhandelen til Ola Vikeså i 1982 innredet han kontor i kjelleretasjen i huset og fortsatte med landbruksforretning derfra. Han brukte låven og bygningen ved siden av bolighuset som lager for landbruksforretningen. Landbruksforretningen ble avviklet ved årsskiftet 1995/96.

Jonas og Bergit bodde i huset til de døde. Da arvet Lise Vikesdal Pettersen huset. Hun solgte eiendommen til Eimund Foss som pusset opp huset. Han solgte det til Unni og Gard Gravdal. Rolf Gravdal driver et firma for gjerdesystemer på eiendommen.

Vikesågata 36, tidligere forretning og lager.

Vikesågata 38, 40, 42, 46, 48, 50 og 52 Solheim Terrasse

Tømmermann Kornelius Gravdal kjøpte en tomt her i 1908. Kornelius bygget selv hus på nederste delen av tomten. Han innredet kjelleren i huset til krambod. Der drev søsteren hans Hanne Guria Gravdal sammen med Ingebrigt Vaule landhandel ett års tid. Men handelen gikk ikke bra, og Kornelius solgte eiendommen med hus og krambod til Maurits T. Malmin i 1914. Maurits flyttet da landhandelen sin fra huset på Trollshaugane hit til Solheim. Men i 1917 forpaktet Maurits Malmin bort eiendommen med landhandelen til Mauritz Vikeså. Mauritz drev landhandelen til 1920. Da solgte Maurits T. Malmin eiendommen til nystartede Vikeså Forbruksforening.

Mauritz Vikeså begynte da å bygge nytt hus på nabotomten, Vikesågata 36 Krossen. Vikeså forbruksforening utvidet og bygget om huset flere ganger og de bygget lager med stall og garasje ved siden av butikken. I 1969 flyttet Vikeså Forbruksforening virksomheten til nytt forretningsbygg på Svelamyra, nå Vikesågata 1.

Etter at butikken flyttet til Svelamyra leide Bjerkreim kommune lokalen til møtesal og formannskapskontor. Etter at Bjerkreim Heradshus ble ferdig 1977, leide Bjerkreim kommunale elverk butikklokale til kontor, og lageret til lagring av utstyr og diverse reservedeler til driften. Siden har det vært utleid til forskjellige bedrifter. Husrommene over butikken ble også utleid til forskjellige leietakere.

Bjerkreim kommune leide også underetasjen i lagerbygget til brannstasjon. I 2004 kjøpte Bjerkreim Trelast eiendommen. De rev huset og lageret i 2005 og bygget opp det som nå heter Solheim Terrasse. I 2006 var Solheim Terrasse klar for innflytning. Der er nå 16 boenheter.

Vikesågata 44 Granli

Zimmer Vikeså kjøpte dette jordstykket som tilleggsjord til den tomten han bodde på nåværende Vikesågata 54. Han satte opp en løe her. I 1956 kjøpte sønnen Marton Vikeså eiendommen. Han rev ned løen og bygget hus der. Marton og familien bodde i huset til det ble overtatt av barnebarnet som nå bor der.

Vikesågata 54 Bjørnestad (Solbakken)

Svend Zimmer Vikeså kjøpte denne tomten i 1921. Han tok med seg huset fra Skjæveland og satte det opp her på tomten i 1922. Huset skal opprinnelig ha stått i Flekkefjord før det ble flyttet til Versland. Det ble så flyttet fra Versland til Skjæveland, og så i 1921 hit. Her bodde Svend Zimmer og konen Berte Vikeså og 8 barn.

Solbakken var en eiendom på ca. 1 mål nedenfor Zimmer sin eiendom. Her satte Karl O. Skjæveland opp smie i 1920. Noen år senere bygget han kombinert sauehus og grisehus i et tilbygg til smien. Karl O. Skjæveland hadde en tid med seg broren Mandius Skjæveland i smien. I 1926 flyttet Mandius inn i nytt hus i nåværende Vikesågata 28 der han drev Norsk saueklavefabrikk.

Karl O Skjæveland drev smia til sønnen Ola overtok i 1960. I 1970 flyttet Ola bedriften til Nesjane og Marton Vikeså kjøpte denne eiendommen. Han rev ned smia og bygget garasje på eiendommen. Stig Jøran Vikeså kjøpte eiendommen i 1979 og bygget hus der.

Vikesågata Storå

Dette er et kombinert lager og garasjebygg for gården til Jonas og Alf Vikeså. De bygget dette huset omtrent 1960 og det ble innredet til garasje, lager og et lite sagbruk. De skar bord til produksjon av grønnsakkasser. Flere ungdommer hadde akkorder med å spikre grønnsakkasser som ble solgt til grønnsakprodusenter på Jæren.

Huset er delvis bygget på den gjenfylte kanalen som ledet vann til turbinen på Vikeså Ysteri.

Vikeså Bedehus

Dette var et forsamlingshus bygget av kristelige foreninger på Vikeså. Huset ble oppført i 1939. I 1940 ble deler av huset okkupert av tyskerne og loftet ble brukt som lager for beslaglagte radioapparater. Huset hadde gang, møtesal, loft og et lite kjøkken. Det var ikke noe toalett i huset, men utedoen i skolegården like ved fungerte greit som toalett. Det var innlagt en kran med kaldt vann på kjøkkenet. Huset var i bruk som

forsamlingslokale frem til det ble erstattet av Vikeså Misjonshus i 1980. Huset ble revet i 1981 og grunnen tilbakeført til opprinnelig gårdsbruk.

Vikeså skole (Leikeplassen)

Det ble bygget et skolehus her i 1883. Huset var kombinert skole og lærerbolig med en skolestue i den nordre enden, gang i midten og bolig for læreren i den søndre enden. Boligdelen bestod av 2 rom i første etasje og to rom på loftet. Det var ikke kjeller i huset. I tilknytning til huset var det uthus med toaletter i skolegården bak huset. Lærer Velas Sagland bodde her med familien til de bygget eget hus på Bakkevoll i 1915 – 1917. Deretter bodde Alfred Birkeland med familien der.

Skolehuset ble revet i 1926 etter at nytt og større skolehus ble bygget litt lenger borte fra vegen. Tomten til det første huset ble til leikeplass for skolebarna.

Det nye skolehuset hadde to klasserom, gang i midten og et lite kombinert kjøkken, lærerrom og lager mellom klasserommene. I kjelleren var det lager og sløydsal.

I uthuset var det toaletter og lager for ved som ble brukt til oppvarming av klasserommene. Det var innlagt en kran med kaldt vann på kjøkkenet og i kjelleren, men det var ikke noen form for håndvask til bruk for eksempel etter et toalettbesøk på utedoen. Men det kom en liten drikkefontene i gangen etter hvert.

I 1949 ble det sørlige klasserommet forlenget med 6 meter mot bedehuset. Da fikk Bjerkreim folkebibliotek plass til boksamlingen i klasserommet. Jørgen Skjæveland styrte denne boksamlingen så lenge den var der. I 1967 flyttet skolen og biblioteket til den nye skolen på Tenjevollen.

I 1974 brant uthuset og toalettene. Skolehuset ble også skadet i brannen, og det ble derfor revet. Kåre Merkesdal rev skolehuset og han benyttet en del av materialene og takskiferen til sitt eget hus på Birkemo. Leikeplassen og tomten ble tilbakeført til opprinnelig gårdsbruk og opparbeidet til dyrket mark.

Takk til medhjelpere:

Jostein Hølland og Geir Homse

Litteratur:

Femti år med Bjerkreim Trelast 1952 – 20002

Norges Bebyggelse 1957

Bjerkreimboka II, Lisabet Risa 1998

Bjerkreim før i tida, band I og II, Paul Tengesdal 2018 og 2019

COOP Vikeså, Paul Tengesdal 2021

Denne saga går fram til året 2024